

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
«ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ»
КОСТОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання педагогічної
ради КЗПО «Центр дитячої та
юнацької творчості»
від 10 вересня 2021 року №1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КЗПО «Центр дитячої та
юнацької творчості»

від 10 вересня 2021 року №35

**Навчальна програма з позашкільної освіти
гуманітарного напрямку**

«Дивосвіт»

1 рік навчання

Костопіль - 2021

Автор:

Рябкова Наталія Михайлівна- керівник гуртка КЗПО «Центр дитячої та юнацької творчості» Костопільської міської ради

Рецензенти:

Михальська О.Я. - директор КЗПО «Центр дитячої та юнацької творчості» Костопільської міської ради Рівненської області.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Діти – наше майбутнє. Тому кожна країна прагне виховати розумних, чемних, всебічно розвинутих особистостей.

Відповідаючи на вимоги часу, запити суспільства, **актуальність програми** «Дивосвіт» полягає у вихованні в дітях патріотизму і толерантності до людей різних національностей. Це досягається активізацією емоційної сфери дошкільника на основі широкої поінформованості про історію, традиції, культуру рідної країни.

Патріотичні почуття дітей дошкільного віку засновуються на інтересі до найближчого соціального, природного і культурного оточення (сім'ї, батьківського дому, рідного міста, села, країни, традицій та звичаїв свого народу).

Позитивне ставлення до світу закладається на основі виховання любові та поваги до найрідніших людей (мами, тата, бабусь, дідусів, братів, сестер), усвідомлення тісного взаємозв'язку між поколіннями.

Патріотичне виховання передбачає також ознайомлення дітей дошкільного віку з природою рідного краю. При цьому акцент необхідно робити на красі, розмаїтті, багатстві та особливостях природного довкілля нашої країни, виховуючи любов до нього. Дошкільникам слід давати уявлення про різні типи природних ландшафтів України (гори, луки, степи, ліси, водойми тощо), її специфічний рослинний і тваринний світ, визначні природні об'єкти (найбільші річки, озера, найвищі гори, природні заповідники), характерні для певної місцевості кліматичні умови тощо.

Гартування маленького патріота передбачає роботу з формування уявлень про назви рідного міста або села, найближчих вулиць, площ, столиці нашої Батьківщини, про її визначні місця. Також дітей дошкільного віку слід ознайомлювати із державною символікою України (прапор, герб, гімн). Цікавою і корисною для них може бути інформація про людей, які прославили нашу країну (художників, композиторів, письменників, винахідників, учених, мандрівників, філософів, лікарів, спортсменів) та характерні риси українського народу взагалі (миролюбність, доброзичливість, гостинність, працелюбність, творчість, мудрість тощо).

Ще одним важливим напрямом патріотичного виховання є прилучення дітей до народознавства — вивчення культури, звичаїв рідного народу шляхом ознайомлення з характерними ознаками побуту українців (житло, одяг, предмети побуту, народна іграшка), народних ремесел (гончарство, вишивка, килимарство, лозоплетіння тощо), символів (верба і калина, вінок, рушник).

У формуванні патріотично налаштованої особистості вагомою є роль народних традицій та обрядів: вони привертають увагу дошкільників до цінностей предків, створюють позитивний настрій, розкривають основи правомірної поведінки, навчають проявляти толерантність щодо всього живого. В процесі ознайомлення з традиціями і звичаями емоційний досвід дітей збагачується новими враженнями, розширюється коло їхніх знань про довкілля, зокрема про близьких людей та свою малу Батьківщину. Залучення дітей до

підготовки і відзначення свят народного календаря пробуджує в них любов до рідної землі, повагу до людей праці, інтерес до історії своєї країни.

Виховання любові до Батьківщини, гордості за свою країну має поєднуватися із формуванням доброзичливого, толерантного ставлення до культури інших народів, до кожної людини окремо, незалежно від кольору шкіри та віросповідання. Необхідно сприяти формуванню в дітей етики міжнаціонального спілкування, яка передбачає симпатію, доброзичливість, повагу до людей різних національностей, що живуть в Україні, інтерес до їхнього буття, культури, традицій і звичаїв.

Метою навчальної програми є формування ключових компетентностей особистості засобами вивчення дивосвіту.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної – забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями з основ етики та естетики; природознавства; народознавства тощо;

практичної – сприяє оволодінню навичками використовувати здобуті знання на практиці;

творчої – забезпечує формування творчих здібностей вихованців, розвиток естетичних почуттів, та смаків;

соціальної – сприяє вихованню дбайливого ставлення до надбань світової та вітчизняної культури, духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій.

Програма навчальної дисципліни "Дивосвіт" передбачає виховання в дітей навичок культурної поведінки, ввічливості, делікатності; розширює та збагачує знання дошкільнят про різні сфери життя, сприяє виробленню навички вибору дії; знання і шанування звичаїв і традицій свого народу, залучає дітей до скарбниці народної мудрості; виховує любов і бережливе ставлення до природи, вчить бачити прекрасне і незвичне в ній; пропагує здоровий спосіб життя; розвиває в дітей зв'язне мовлення, увагу, пам'ять, пізнавальні інтереси.

Курс "Дивосвіт" складається з п'яти блоків:

- Моя держава;
- Я сам і Людина;
- Основи етики і естетики;
- Я і природа;
- Народознавство.

Тематика занять блоку **"Моя держава"** спрямована на засвоєння знань про Україну, її символіку, рідний край, рід, родину. Під час занять в дітей формуються почуття любові до Батьківщини, поваги до її символів, інтерес до історії своєї держави.

Складовою частиною програми є теми з блоку **"Я сам і Людина"**. Дошкільнята ознайомлюються з предметним оточенням людини (будівлі, речі,

посуд, одяг тощо). Удосконалюються та поглиблюються знання дітей про професії людей, необхідність кожної з них для суспільства. Важливим є вивчення служб допомоги 101,102, 103,104, формування вміння звертатися до них в разі необхідності.

До програми курсу "Дивосвіт" включено теми з **основ етики і естетики**, що спрямовані на засвоєння знань про доброту, чуйність, ввічливість, формування в дітей культури поведінки з однолітками, з батьками, старшими та молодшими за віком, знайомими і незнайомими людьми.

Удосконалення і поглиблення знань про рослинний світ, відкриття цікавого та безмежного простору планети Земля, виховання любові та бережливого ставлення до природи передбачає блок **"Я і природа"**.

До інтегрованого курсу включено блок **«Народознавство»**: діти засвоюють народну мораль, знайомляться із звичаями, обрядами, побутом українського народу.

На заняттях курсу "Дивосвіт" використовуються різні методи: бесіди, сюжетно-рольові ігри, конкурси, тематичні уроки та свята, навчальні екскурсії. Набуті знання і навички закріплюються та поглиблюються не лише в ході навчально-виховного процесу, а й у повсякденному житті дітей.

Підсумки роботи підводяться у формі масових заходів: гра-естафета, гра-мандрівка, КВК, святкування іменин, сюжетно-рольові ігри ("Байдужості-ні"), свята ("Лицарі і дами").

Новизна і актуальність програми полягає в тому, що зроблено спробу об'єднати кілька різних за профілем блоків з метою координації їхньої роботи з етичного, морального, екологічного виховання дітей, відродження традицій духовності.

Програма розрахована на дітей віком 4,5-6 років з урахуванням вікових, фізіологічних та індивідуальних особливостей дошкільнят.

Початковий рівень
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Розділ 1. Моя держава - Україна	2	1	3
1.1. Україна і українці. Державні символи України.	-	1	1
1.2. Народи Землі. Країни – сусіди України. Права та обов’язки дітей на Землі.	1	-	1
1.3. Мій рідний край. Стежини і вулиці рідного краю.	1	-	1
Розділ 2. Я сам і людина	4	5	9
2.1. Все, що мене оточує	1	2	3
2.2. Моя сім’я, родина. Мої права та обов’язки.	1	-	1
2.3. Професії людей	-	1	1
2.4. Транспорт. Види транспорту.	1	-	1
2.5. Служби допомоги.	-	1	1
2.6. Предмети побуту.	1	1	2
Розділ 3. Основи етики і естетики	2	3	5
3.1. Етикет і ввічливість	1	-	1
3.2. Правила поведінки на вулиці, на природі.	1	1	2
3.3. Правила поведінки в школі, групі, класі.	-	1	1
3.4. Правила поведінки в гостях.	-	1	1
Розділ 4. Я і природа	10	6	16
4.1. Планета Земля. Сонце. Пори року.	1	1	2

4.2.Зміни в живій і неживій природі в різні пори року.	1	-	1
4.3.Гриби.	1	-	1
4.4.Рослини.	1	1	2
4.5.Тварини.	1	1	2
4.6.Птахи.	1	-	1
4.7. Риби.	-	1	1
4.8. Комахи.	-	1	1
4.9.Червона книга України.	1	-	1
4.10. Вода. Стани води. Бережливе ставлення до води.	1	-	1
4.11. Вітер. Повітря.	1	1	2
4.12.Грунт. Значення ґрунту.	1	-	1
Розділ 5.Народознавство	-	1	2
5.1.Народні символи України.	-	1	1
5.2.Хліб – усьому голова.	1	-	1
Підсумкове заняття	-	1	1
Разом	20	16	36

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. Моя держава – Україна (3год.)

1.1. Україна і українці. Державні символи України (1год.)

Практична частина. Зміст понять "Батьківщина", "держава". Україна - самостійна держава. Інші держави та національності. Ознайомити дітей із символікою нашої держави: "гімн", "прапор", "герб". Вивчення віршів та пісень про Україну. Карта України.

1.2. Народи Землі. Країни – сусіди України (1год.)

Теоретична частина. Ознайомити з різними народами Землі. Раси. Сусіди України, показ на карті. Права та обов'язки дітей на Землі.

1.3. Мій рідний край. Стежини і вулиці рідного краю (1год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з поняттям «рідний край». Моє місто. Гра «Де я живу?». Улюблені місця мого міста.

Розділ 2. Я сам і Людина (9год.)

2.1. Все, що мене оточує (3год.)

Теоретична частина. Я-маленька людина. Таємниця мого імені. Органи чуття(руки, ноги, очі, вуха, ніс, язик, рот), що допомагають пізнавати світ, в якому я живу, і вільно орієнтуватися в ньому. Мій зовнішній вигляд. Дотримання правил гігієни-запорука здоров'я. Щоденний догляд за тілом: ранковий і вечірній туалет, догляд за волоссям, руками, тілом, обличчям протягом дня. Предмети гігієни: зубна паста, гребінець, носовичок, мило, серветки. Постава, хода, поза-умови здоров'я та успіху. Чистота одягу. Вміння правильно підбирати одяг.

Практична частина. Ігри: "Як мене звати", "Знайди відмінності", "Що неправильно", Кожній речі своє місце".

2.2. Моя сім'я, родина. Мої права та обов'язки (1год)

Теоретична частина. Поняття «сім'я», «родина». Обов'язки у сім'ї, їх розподіл.

2.2. Професії людей (1год.)

Практична частина. Ігри "Ким я хочу бути", "Впізнай професію". Ознайомити

дітей з різними професіями: вчитель, лікар, водій, будівельник, кухар, пожежник, міліціонер, електрик, пілот, космонавт, контролер, машиніст, шахтар, продавець. Розкрити необхідність і важливість кожної з них. Зміст понять "електрика", "чорне золото".

2.3. Транспорт. Види транспорту (1год.)

Теоретична частина. Ознайомити з видами транспорту: залізничний, водний, повітряний, автомобільний.

2.4. Служби допомоги (1год.)

Практична частина. Рольові ігри "Ситуація", "Сигнал". Повторити професії: лікар, міліціонер, пожежник. Розкрити зміст поняття "служба допомоги". Ознайомити із такими службами допомоги: міліція, пожежна служба, швидка медична допомога, газова служба. Номери телефонів: 101,102,103,104.. Ознайомлення дітей з правилами протипожежної техніки безпеки, з правилами поведінки на вулиці, з незнайомими людьми, правилами поведінки вдома.

2.6. Предмети побуту (2год.)

Теоретична частина. Меблі, догляд за ними. Призначення меблів. Побутова техніка. Правила техніки безпеки при користуванні електроприладами.

Розділ 3. Основи етики і естетики (8год.)

3.1. Етикет і ввічливість (1год.)

Теоретична частина. Поняття "етикет", "ввічливість". Що означає бути ввічливим. Чарівні слова (добрий день, будь ласка, на здоров'я, дякую, прошу, смачного та ін.). Мої звички. Профілактика шкідливих звичок.

Практична частина. Ігри: "Яке чарівне слово заховалось", "Звички". Інсценізація казки «Чарівне королівство».

3.2. Правила поведінки на вулиці, на природі (2год.)

Теоретична частина. Ознайомлення дітей з правилами безпеки руху. Місце для машини (проїзна частина), місце для пішоходів (тротуар та пішохідні переходи). Світлофор-наш друг і помічник. Як правильно переходити вулицю, як обходити громадський транспорт на зупинках. Ознайомлення з правилами поведінки на природі. Бережливе ставлення до природи.

Практична частина. Ігри: "Я-пішохід", "Склади розповідь за малюнками",

"Світлофор Моргайко".

3.3.Правила поведінки в школі,класі,групі (2год.)

Практична частина. Гра "Хто робить неправильно".

Дорога до школи, дитсадка . Необхідні речі. Змінне взуття. Привітання з усіма працівниками. Гра "Збери портфель". Що робити, якщо ти запізнився, дисципліна на занятті. Як правильно відповідати на уроці.

3.4.Правила поведінки в гостях (2год.)

Практична частина. Правила поведінки за столом. Ігри та конкурси для гостей. Рольові ігри "Чий подарунок", "Сервірування святкового столу", "Що неправильно".

Ми приймаємо гостей. Розвиток умінь правильно накрити стіл, зустрічати гостей, розважити їх. Ми ідемо в гості. Вибір подарунка. Розвиток умінь правильно дарувати, приймати подарунки, чемно поводитись в гостях.

Розділ 4. Я і природа (5год.)

4.1. Планета Земля. Сонце. Пори року (2год.)

Теоретична частина. Наша планета-Земля. Сонце-велика зірка. Рух Землі навколо Сонця-причина змін пір року. Поняття "жива"(тварини, рослини, людина) і "нежива" (сонце, вітер, вода, опади) природа.

Практична частина. Ігри "Вгадай пору року", "Жива і нежива природа".

4.2. Зміни в живій і неживій природі (1год.)

Теоретична частина. Ознайомлення зі змінами в різні пори року в живій і неживій природі.

4.3.Гриби (1год.)

Теоретична частина. Ознайомити дітей з правилами збирання грибів. Вивчити їстівні гриби (білий ,маслюк ,підберезовик , опеньок) і запам'ятати отруйні гриби(мухомор, опеньок несправжній, бліда поганка).

« Збираємо гриби у кошик» сюжетно-рольова гра.

4.4.Рослини (2год.)

Теоретична частина. Ознайомити дітей із зовнішньою будовою рослин (корінь, стебло, листок, квітка). Умови необхідні для росту рослин. Ознайомити

з кімнатними рослинами.

Лікарські рослини (подорожник, ромашка), дикорослі (кульбаба, кропива), культурні (морква, тюльпан).

Практична частина. Вивчення віршів про рослини.

4.5. Тварини (2год.)

Теоретична частина. Ознайомити дітей із особливостями будови тварин (покриви, пересування, живлення). Хижі і свійські тварини. Середовище мешкання тварин. Поведінка тварин узимку.

Практична частина. Ігри "Хто де живе", "Чий хвостик", "Що їсть звірятко".

4.6. Птахи (1год.)

Теоретична частина. Птахи зимуючі і перелітні. Ознайомлення із способами існування птахів. Розповісти про найбільш поширених птахів.

Гра «Зимуючі птахи».

4.7. Комахи (1год.)

Практична частина. Гра «Знайди комах, що літають». Загальне знайомство з комахами. Корисні комахи.

4.8. Риби (1год.)

Практична частина. Ігри «Знайди відмінності», «На що схожа рибка», «Намалюй рибку в акваріумі». Мешканці підводного світу – риби. Середовище мешкання риб. Пристосування риб до умов життя у воді (плавці, хвіст, луска, зябра, повітряний міхур). Річкові, морські, акваріумні риби.

4.9. Червона книга України (1год.)

Теоретична частина. Охорона рослинного і тваринного світу України. Для чого потрібна Червона книга. Зникаючі види рослин і тварин. Ігри «Чому зникла рослина», «Охороняємо тварину».

4.10. Вода. Стани води. Бережливе ставлення до води (1год.)

Теоретична частина. Де береться вода у природі. Стани води. Економія води.

4.11. Вітер. Повітря (2год.)

Теоретична частина. Ознайомлення з поняттями «вітер», «повітря».

Практична частина. Гра «Кому потрібне повітря».

4.12. Ґрунт. Значення ґрунту (1год.)

Теоретична частина. Що таке ґрунт? Значення ґрунту в житті рослин, тварин, людей.

Розділ 5. Народнознавство (2год.)

5.1. Народні символи України (1год.)

Практична частина. . Розповісти про символи України - вербу і калину та їх значення для українського народу. Розповісти про такі обереги як вишитий рушник, великодня писанка і значення їх для нашого народу. Розфарбувати рушничок, розмалювати писанку.

5.2.Хліб – усьому голова (1год.)

Теоретична частина. Ознайомити з працею хліборобів,з "виросуванням" хліба. Хліб-святий. Виховувати шанобливе ставлення до хліба,любов до своєї Батьківщини. Гра"Як до нас прийшов хліб".

Підсумкове заняття (1год.)

Заняття – казка «Сторінками дивосвіту»

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- символіку України;
- зміст понять «держава», «народ», «національність», «Батьківщина»;
- символи України(народні);
- професії людей;
- види транспорту;
- телефони служб допомоги 101,102,103,104;
- правила техніки безпеки;
- органи чуття;
- поняття «етикет», «ввічливість»;
- чарівні слова;
- правила поведінки на вулиці;
- правила поведінки в школі, класі, групі;
- правила поведінки в гостях, за столом;
- що таке Сонце, Земля;
- пори року і їх характерні ознаки;
- живу і неживу природу;
- зовнішню будову рослин;
- кімнатні рослини;
- особливості будови тварин;
- хижі і свійські тварини;
- їстівні й отруйні гриби;
- народні обереги: рушник, писанка.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- правильно поводитись в магазині;
- звертатися за допомогою до служб 101, 102, 103, 104;
- доглядати за власним тілом, одягом, кімнатою;
- правильно підбирати одяг;

- правильно переходити вулицю;
- накривати стіл, зустрічати гостей;
- вибирати подарунок, дарувати чи приймати його;
- правильно поводитися за столом;
- розрізняти живу і неживу природу;
- доглядати за кімнатними рослинами;
- правильно збирати гриби;
- ввічливо і дисципліновано поводитись в школі, класі, групі.

У вихованців мають сформуватися компетентності:

- використання правил поведінки в різних місцях;
- вживання ввічливих слів;
- догляду за своїми речами та робочим місцем;
- самореалізації особистості в соціумі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти . Нова редакція та поради для організації освітнього процесу / Т.Піроженко, Н.Гавриш, О.Брежнєва, О.Байєр.- Київ : Видавництво , 2021.
2. Беленька Г. В. Дошкільнятам про світ природи. Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. / Г. В. Беленька, Т. С. Науменко, О. А. Половіна. - Київ : Генеза, 2014. - 106 с.
3. Беленька Г. В. Знайомлюся зі світом природи: зошит для дітей ст. дошк. віку з картинками і завданнями : для використання в дошк. навч. закл. / Г. В. Беленька, Т. С. Науменко. - Київ : Генеза, 2015. – 47с.
4. Беленька Г. В. Природничі науки у казках, запитаннях, завданнях, дослідках: [навч.-метод. посіб.] / Ганна Беленька. - К. : Шкільний світ, 2011. - 126 с.
5. Богуш А.М, Лисенко Н.В Українське народознавство в дошкільному закладі / А.М.Богуш, Н.В.Лисенко. - Київ: Либідь, 1989.- 145с.
6. Вивчаємо етику та естетику без проблем. Навчальне видання / Укл. Федієнко В.В. – Харків: Школа, 2005. – 32с.
7. Вивчаємо природу рідного краю. Навчальне видання / Укл. Федієнко В.В. – Харків: Школа, 2004. – 32с.
8. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від 3 до 7 років / Наук.кер. О.В.Проскура, Л.П.Кочина, В.І.Кузьменко. – К.:Богдана, 2003.-328с.
9. Ігнат'єва С.А. Довкілля. 5-6 років: Конспекти занять / С.А.Ігнат'єва, А.А.Назаренко. – Х.:Видавництво «Ранок», 2011. – 144с.
- 10.Крутій К.А., Маковецька Н.В. Подорож у довкілля. Методичні рекомендації для батьків і педагогів щодо ознайомлення дітей дошкільного віку із довкіллям/ К.А.Крутій, Н.В.Маковецька. – Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС ЛТД», 2003. – 136с.
- 11.Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня» / О.І. Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 264 с.
- 12.Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова -редакція) / наук.кер. О.Л.Кононко - ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. – 452 с.
- 13.Рудич О.В. Уроки етики в початкових класах / О.В.Рудич . – Тернопіль: Мандрівець, 2008. – 64с.
- 14.Тарасенко Г.С. Навчаємо пізнавати природу. Позакласна виховна робота з молодшими школярами./ Галина Сергіївна Тарасенко. – Х.:Вид.група «Основа», 2008. – 204с.
- 15.ФедієнкоВ.В., Волкова Ю.С. Дитина і суспільство (робочий зошит) / В.В.Федієнко, Ю.С.Волкова. – Х.: Школа, 2013.- 64с.

- 16.ФедієнкоВ.В., Волкова Ю.С. Природне довкілля (робочий зошит) / В.В.Федієнко, Ю.С.Волкова. – Х.: Школа, 2013.- 64с.
- 17.Я пізнаю світ. Літературно-художнє видання / Укл.Сокал А.В. – Чернігів: Деснянська правда, 2005. – 16с.